

пентрѣ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 43.

Luni, 21. Octomvrie

1846.

ДЕСПРЕ СЛОВЕ ШИ ЛИТЕРЕ.

„Дн универсѣл“ дн Бъкрещї а Домнѣлї Професор Цениле читим зрѣторїѣл артикол скрїс кѣ темейз: Шн днтѣперїк де пещїндѣ днотпаче пе Езропа, шї фїорїле сѣперстїдїей домнїѣл песте попареле еї. Нѣ се стїпсесе днсѣ кѣ тотѣл орї че сѣжнтее де кѣлтѣрѣ, нїще мїнї семїнде де лїтератѣрѣ тот маї аропнїѣл дн вре о доѣ треї локѣрї депѣртате шї ретрасе дн калеа катастрофелор езропенещї. Ачесте треї асїле а ле щїпндїей фѣсерѣ Константинополѣл внде тот се маї пѣстрѣ чева гѣстѣл днвѣдѣтѣрїлор, шї Аравїї карїї, дн Езропа де мїазѣл зї фамїларїндѣсе кѣ лїтератѣра елїнѣ шї латїнѣ, лѣарѣ о аплекаре спре щїпнде нѣ пѣдїп кѣлтївѣндѣле. Асїлѣл чел маї сѣжнт шї маї пѣстрѣтор дн сѣжнѣл Езропей а фост пѣдїнеле шкоале, де шї сколастїче, шї монастїрїле; еле аѣ пѣстрат скрїптѣрїле авторїлор веї, каре ампїтереа с'ар фї пїердѣт кѣ тотѣл, пре кѣт шї алтеле мѣлте, пѣфїнд нїчї копїї дндестѣле, нїчї тїпар сѣ се днтѣлдеаскѣ ексемплареле. Аша зѣчеа щїпнда днкїсѣл прїп вїблїотечеле монастїрещї маї мѣлт, пѣлѣ кѣтрѣ анї 1500. Атѣнчї о фѣрѣоасѣ

разѣ де лѣмїнѣ лїтерарѣ рѣсѣрї дн мїжлокѣл Езропей: Гѣтемберг, дѣпѣ анї 1450, пѣскочї тїпографїа, пѣсе темелїа ачї мѣстрїї каре кѣ тїпарѣл рѣвѣрѣсѣ лѣмпїле идеале ла мїї де четїторї, прїп мїїле де кѣрдї рѣспѣндїте прїп лѣме! Пе ачеле тїмпѣрї, кѣнощїпнделе шї фаптеле релїцїоасе ераѣ сїнгѣре кареле авсорѣѣѣ шї фѣрїчїѣл сѣфлетеле че дорїѣл сѣ сѣ фѣреаскѣ, авѣтѣндѣсе де тѣрѣвѣрїрїле лѣмеї днвїершѣпате. Пентрѣ ачѣаста с'а зтплѣт Езропа де монастїрї, фѣкѣте де прїндї шї де авѣдї, днзестрате кѣ марї аверї, шї кѣ вїблїотече, пентрѣ чѣї че кѣѣта сѣѣпаре шї тїкѣл вїедїї пѣѣжнтѣїтѣ. Де ачѣеа, дѣпѣ афлареа тїпографїей, днчѣпѣрѣ а пѣклїка днтѣѣї сѣїнтеле скрїптѣрї, треѣвїпчїоасе дн вїсерїчї. Дар дн че лїмѣл с'а днчѣпѣт тїпѣрїреа? Кѣтм с'а зїс маї сѣс, дн лїмѣла латїнѣ аѣ днвѣдѣт, шї аѣ скрїс маї тодї Езропейї пѣлѣ дѣпѣ веакѣл ал 15 шї 16-леа. Аша с'а днчѣпѣт кѣ кѣрдї латїне.

„Дн Езропа де рѣсѣрїт, славопїї авѣнд традѣсе гата сѣїнтеле скрїптѣрї, днкѣл дн веакѣл ал 9-леа, де Чїрїл шї Metodїe, фѣкѣрѣ тїпографїї еї днтѣї, дн вечїнїї шї коплокѣиторїї ромѣнїлор. Днкѣл шї де маї пїанте, ромѣнїї пѣавѣнд традѣсе кѣрдї

всерічені, пентрѣ зпореа реліціеі се въ-
зсерѣ сіліді а дптревві кърді славонеці,
манскрпсе. Къ дптродъчереа кърцілор
славонеці тіпърите, се дптродъсе апоі
славона реглат ші формал дп тоатъ ро-
тѣпнеа, фъръ вре о ставілъ, кѣчі ро-
тѣпні п'веаѣ кърді традъсе. Стареа лѣ
меі де пе атѣчі пѣ іерта пе нпмене съ
се сокотеаскъ ла вре о алтъ дпвзпѣтъ-
ціре а скриптерей ші а лімѣей! Аша се
дпльтѣрѣ фрѣмоаса лімѣъ романъ, сѣфе-
рпнд орі че капрідіос аместек, пѣпъ че
ші кіар анткѣл шір ші пѣме але літері-
лор се дпкѣлтѣші, іар сімплеле лор
форме се дпколдѣрарѣ ші съ дпкѣліарѣ,
зпеле песте алтеле копгіемѣте! Аша,
пе несімціте ші пе тѣкѣте, съ вѣрѣ ші
се стрекѣрѣ дп гѣрїле ші літерїле ромъ-
пілор о дпкѣркѣтѣрѣ, кареа аневое се
лѣтѣреце, дар дпсъ кѣт де лімпедѣ се
зѣрескъ дп ворѣеле лімѣей џепїл, віда ші
стрѣкѣтра лімѣей латїне, атѣт де ведерат
тот се гѣсескъ ѣрме ші де шїрѣл, фѣ-
птѣра літерїлор романе, непрекѣрмат дп-
треввіте пѣпъ акѣт, къ тоате асѣпрїрїле
ші почїрїле че ле дпвѣдаѣ ші ле арѣтаѣ
словенїціі тіперїмеї ромѣне. Чї нїмік пѣ
есте маї греѣ де кѣт а десѣѣда пе въ-
трѣпні де ла чеаа че аѣ дпвѣдат, еї цїп
тот кѣт аѣ апѣкат, прїп вѣакѣрї дптреці.
Де ачеаа пѣтаї дп скрїскрїле вътрѣпнеці
веї аѣла сімціте рѣшѣшїде де форма лі-
терїлор латїне, дака веї фаче о серїоасѣ
алѣтѣраре а дїферїтелор фѣптѣрї де скрї-
соаре де прїп тоате цїпѣтѣрїле ромѣнеці.
Шїрѣл антк ал літерїлор л'аѣ стрїкат сла-
вонїї, врѣнд съ арате къ літерїле ші пѣ-
тере, кѣт дпсепнеазѣ ла еліні, тот дпсъ
стаѣ несїмцітїт зпеле: а, b, чеаа че пѣ есте

ла дѣпшїї. Шї пѣтеле літерїлор с'аѣ фост
скїмѣат, дарѣ ромѣпні тот аѣ пѣстрат доѣ,
къ форма дпкъ ті пѣтеле лор: ц, dп g,
ші д, dп і, къ цїрконфлекс де асѣпра.
Шї ачесте доѣ літере сѣпт ведератѣ рѣ.
тѣшїдѣ де скрїпѣтра чеа веке ромѣпъ
кѣратѣ, кѣчі нїчі ла славонї, нїчі дп вре
зп алт алфавет кѣпоскѣт пѣ се гѣсескъ.
Дпкъ шї пѣтеле лѣї: д, есте пѣс кіар
дѣпъ сѣпетѣл сѣѣ патѣрал кѣт аѣ пѣміт
латїнїї пе тоате вокалеле дѣпъ гласѣл фїе
кѣрїа вокале: а, е, і, о, u, фѣрѣ сѣ маї
адаоце ла пѣме вре о алтъ літерѣ де прї-
сос, ка славонїї. Шї пе: џе, 'лаѣ: џеа,
тот дѣпъ латїнї, кѣт і с'а пѣстрат шї
фѣптѣра; асепнеа: бї е фѣкѣт кіар дѣпъ
ае дппревлат дп форма веке: z, (ц) дп
фак кѣрат латїн ка шї італїанїї шї акѣт.
Е де тіраре кѣтѣ де таре дптреввіндаре
аѣ фѣкѣт ромѣпнї къ сепнѣл цїрконфлекс
(^), ка сѣ дпсепнезе солѣрїле лімѣей лор,
че пѣ ле аѣаѣ латїнї романї. Пѣнд зп
цїрконфлекс песте: с, аѣ фѣкѣт пе: ^с-ч
ші г, песте: а, орї е, ѣе ^-ъ; песте j,
пе ж, песте і, пе д; dп, треї: с, копле-
гаді, пе: ш. Дп літерїле арѣкѣте де
асѣпра шї фїпале се вѣд: m, n, r, s, t, z,
ц. Ачѣаста есте націонала скрїпѣтѣрѣ а
ромѣпїлор че ш'аѣ пѣстрато релїціос
дпкъ де маї пайнте де венїреа гоцілор
ші а славїлор, прїп тоате рѣскоалеле
тімпѣрїлор. Чїопліреа шї фѣптѣра аѣ фост
сіліді сѣ лі о деа кѣнд аз треѣїт сѣ ті-
пѣреаскъ шї еї кѣрці, тот къ літере сла-
воне, пентрѣ зпореа релїціеї, шї дпдетѣ-
пареа тіпографїеї чеї гата, шї пентрѣ къ
ераѣ депрїншї де дѣтѣлт къ кѣрціле шї
словеле лор.

Кѣт пентрѣ фѣптѣра сѣѣ форма літе-

рілор romane, дитревзіте дн манъскрісѣл ротъпілор, дестѣл де лътвріт о аратъ тавла алытвратъ ла „Універс.“ Дитр'днса съ vede форма де літеріле romane саѣ латіне антїче, челе фенїціане саѣ халдее антїче: оріцінеа тѣтлор алфаветелор; форма де літеріле romane пе ла аніі 300—400, дъне карта пестїнцеріанъ; пѣмітеле месоготіче, тот дїн веакъл ал 4-леа; славонеле пѣміте шї чїріліче маї пе вртъ, шї апої фьнтвра літерілор латіне кѣм се афлъ шї акѣм прїа скрісоареа де тѣлъ а попорълзі де прїа тоате цїнътвріле ротънеції. Ачесте форме латіне се вѣд маї лътвріт дн літеріле че ле скріѣ арѣкѣте пе де асѣпра, чеаа че се фъчеа шї дн манъскріселе латіне. Атѣта де днкѣркат о ажвнс скрісѣл ротънеск, пентрѣ ліпса де о портъ котѣлъ, де зп модел регълатор дъпъ формеле антїче: Ачеста есте скопѣл де акѣм ал моделелор депрїн шкоалеле ротънеції, фїе съ їсѣвтѣаскъ, дитродѣкълнд модѣл чел сімплаъ шї патврал а скріптѣреї стрѣтшошеції!

Меторавїле.

— Есте щїѣт къ чел маї дналт мѣпте ал Европей есте Монвланк саѣ Монталъѣл дїн Алпі, знде, де тарїле кѣкѣврї але ачестї верї, зъпада пе вѣрф с'а топїт, чеаа че пѣ с'а дитѣмплат де тѣлді ані, — Фонтенел, де 90 ані, трекъ о датъ пе лъпгъ маса madameї Хелведїс, фъръ съ о салътезе. Еа с'а сѣпърат, їар ел дї зїсе маї апої: „De m'аш фї зїтат ла domnia та, п'аш фї трекѣт днаїнте.“ — Їсворъл чел маї mare дїн лѣме шї маї фрѣтос есте рѣѣл Брагѣаї. Дитр'о вале тѣреадъ, дїн Амерїка де мїазъ зї, дитр'о

крѣпѣтѣрѣ де стѣпчі, сѣпт кѣрталї кѣ фрѣнзе де кѣте 80 пічіоаре лънді, Брагѣаї їсвораде шї се дитїнде лат 15 пічіоаре шї 20 адѣпчїме, шї каде пестѣ стѣпчі 120 пічіоаре лате шї пестѣ 50 дналте, пе сѣпт каре арк поате трече пѣвдат чїпева. Че пѣтере о фї авѣнд патвра дн пѣтѣлѣт, де їсѣвѣе дїн веакѣрї атѣта апѣ тѣреадъ! — Фъръ зїре пѣ поате фї пічі тѣріе, пічі спїрїт пѣвлїк. — Лівертатеа пѣ поате мерце фъръ дїцеленчїѣне, пічі а трї фъръ вїртѣте. — Лівертатеа дн леагъѣл сѣѣ, тревѣе хрѣпїтъ кѣ дїцеленчїѣне. — Сѣфлетеле славе пот дор словозенїе, чї пѣтаї сѣфлетеле тарї сіпгѣреї пот а о пѣстра, — Мѣлцінеа фъръ рѣндѣеалъ пѣ поате нїмїк дитпротїва зївї пѣтерї вїне органїсате.

Daniil O'Connell.

(Днкеїере.)

Кѣнд лорд Мелъзрїнѣ ажвнсе дн мїністерїѣ а дѣа ѳрѣ, сімці тревзїнда де а се дїцелене кѣ О'К. Гласѣріле ачелор дептоді карїї цїне кѣ ел дн каса де жос, ера токѣта де ажвнс а кѣмпъні кѣ еле дн кѣтрѣѣ воїа дѣнсѣл, дечї дакъ лібералїлор ле пѣса де пѣстрареа пѣтерїї дн сіпѣл лор, ера неапѣрат, ка съ трагѣ пе О'К. дн їнтересѣл лор. Ачеста днсъ пѣтаї аша ера кѣ пѣтїнгъ, дакъ еї тѣлѣзїмїа претенсіїле фѣкѣте де ел пентрѣ Ірландїа, адїѣл дитродѣчереа зїнеї адмїнїстрації де о портрївѣ, дрептате пентрѣ католичї шї протестанції, щерцереа зечзїелелор шї депѣртареа зївї mare пѣтѣр де недрепѣтѣцірї дїн веакѣрї днрѣдѣнїате, каре пе попоръл їрланд ел днпїнсесерѣ дн стареа челе

)

маї вѣрте сервитѣдї. О'К. пѣ череа нїмїк, че п'ар фї дрепт дн окїї орї кѣрѣ пестѣпѣс ла преждѣде, саѣ че п'ар пѣтѣ дмплїнї орї каре от чїпстїт. Аша дар алапда дн-тре О'К. шї Мелѣрнѣ се днкеїѣ вшор. Че ѣ дрепт тѣсѣреле пропѣсе де атѣчї дн-кѣче де гѣверн спре а се трече дн лецїле цѣреї маї тѣте аѣ фост лѣпѣдате дн каса лорзїлор; дн сѣ чел пѣцїн кѣ атѣта кѣщїгѣ О'К. фѣрте тѣлт, кѣ ла Ирландїа се трїмї-серѣ дн капѣл адмїнїстрацїѣї ѳменї карїї пѣ маї сѣферїрѣ а се траде шепте пеї де пе сѣрачїї лѣкѣиторї, карїї адмїнїстрѣ дрептатеа кѣ кѣдет маї кѣрат шї протестанцї-лор ле маї даѣ песте нас, ка сѣ пѣ маї калче аша| греѣ шї тїрѣпеще пе черѣчеа сѣрѣчїмїї католїче. Децї О'К. прїмї шї атѣта, вѣзѣнд кѣ деокамдате пѣ кѣщїгѣ маї тѣлт. Пѣререа лѣї О'К. фѣсесе де ла днчепѣт, кѣ о партїдѣ, кареа пѣ ѣ дн старе а стрѣвате кѣ тѣте претенсїїле сале, сѣ пѣ лапѣде нїмїк дн кѣте кѣщїгѣ кѣ тѣрѣптѣл, кѣчї еа прїн ачеаста пѣ шї дѣ де гол нїчї вн дрепт, чї дн контрѣ орї че кѣщїгѣ поѣ дн партеа са дї адаогѣ пѣтереа дн ачееаш тѣсѣрѣ, дн кареа сѣрѣеще пе а дѣшманѣлѣї. О'К. кредїаѣос кѣтрѣ ачест прїнчїп прїмї дн фолосѣл Ирландїѣї тот че дї пѣтѣ да гѣвернѣл, їар спре тѣлѣдѣмїгѣ дн ажѣта шї ел пе ачеста кѣ тѣгѣ їнфлѣ-їнда са дн лѣвнтрѣ шї аѣарѣ дн парла-мент. Се пѣте зїче кѣ О'К. дела 1835 дн кѣче днфѣрѣтѣндѣсе венчетат кѣ торї-щїї шї кѣ клерѣл реформат пѣмаї ел цїѳѣ пе лїбералї дн мїнїстерїѣї, шї кѣ кїпѣл ачеста ел аре пѣвнмаї дн Ирландїа, чї токма шї дн Англіа о пѣтере маї маре дѣкѣт чеа датѣ днсѣш днмнїторїѣлѣї де кон-стїтѣдїа врїтанїкѣ. Дела 1836 дн кѣче О'К.

маї днтемеїѣ шї алте днсоцїрї, кѣм „асо-цїацїа ценералѣ“, їар ла а. 1838 асоцїацїа прежѣсѣре, дѣпт каре ла а. 1840 пѣсе пе тѣгѣ Ирландїа дн мїшкаре, десѣшѣрѣнд престе тот стїндартѣл десѣаѣерїї (Repeal). Дар ел пѣ тот деаѣва продѣче мїшкѣрїле дн адїнс, чї пѣмаї ка сѣ пѣ ласе пѣтерїле пѣцїѣї а кѣдеа дн лѣпѣцїтїе шї аморцїре, чї сѣ о цїїе тот десѣапѣтѣ пѣпѣ ла вн мїнѣт вїневенїт.

Мїнѣпатѣ ѣ пѣтереа ачестѣї вѣрѣват, кареле прїн вн сїпѣр семп е дн старе а пѣне пе тот попорѣл Ирландїѣї дн мїш-каре сгомѣтѣсѣ, їар прїн алтѣл ал релї-нїцїї дѣпѣ воїнда са, фѣрѣ ка сѣ фїе сїп цїгѣ вреодатѣ тѣкар вѣтѣрѣ де не'нкредере шї неѣлѣдѣмїре дн партеа глѣтелор че алтїнїтрелеа сѣпт атѣт де капрїцїѣсе. Тѣгѣ пѣреле скѣсе асѣпра лѣї, тѣте хѣ-леле грѣмѣдїте пе капѣл лѣї треѣрѣ фѣрѣ вртѣ, шї дн попорѣл їрланд лѣсарѣ пѣ-маї атѣта семп, кѣт ласѣ вѣптѣл тѣпна, кѣнд шѣїерѣ пїнтрѣ фѣрѣзе. Кѣткѣ пар-тїда контрарїе сѣѣїе шї спѣркѣ пе ачел от, кѣткѣ дн Англіа, аѣрѣї їнтересе егѣїстїче ел ле днфѣрѣтѣ, пѣрїнцїї кѣ пѣ-теле лѣї О'К. спѣрїе пе прѣачї, ва кѣткѣ тѣлѣдї пѣвнмаї дн вѣрѣск ка пе вн пѣгѣл, чї кѣтеазѣ ал шї деспрѣцїї, тѣте ачестеа пѣ треѣсе сѣ пе скѣндѣлїасѣкѣ. Егѣїстѣл аплѣз вѣеще дн ел пе їрландѣл їѣвнторїѣ де патрїе, шї плевѣа маї вѣртѣс чеа дн палатѣрї (кѣчї шї дн палатѣрї сѣпт де-стѣле дрождїї) деспрѣцїѣ дн дѣпсѣл пе мареле вѣрѣват, каре днмнѣеще пѣмаї прїн-тѣрїа сѣфлетѣлѣї сѣѣ, їар пѣ прїн мїжлѣче дн аѣарѣ вѣтѣтѣре ла окї. Чеї маї дн-вернїзнацїї аї сѣї контрарї рекѣпѣск, кѣ О'К. вѣпѣеще фѣрте вїне арта де а кѣщїга

не глѡте ши де а кондѡче не попор; веzi
 вiне къ ар ши фi зп че преа рiдикол, дакъ
 чiнева ар воi а нега чеаа че пѡте ведеа
 дп тѡте зилеле къ окii ши пѡте пiпъi къ
 тѡпiле. Дпсѡ ла тѡте ачестѡа че зiкъ то-
 рiщii? „Да, поi рекзпѡщем, къ О.К. шиѡ
 лигвши фѡарте вiне дпжосiтеле аплекърi
 а ле глѡателор; дпсѡ атъта ѓ тот че'л
 осебеѡе де алцii. Де ачi дпколо ел есте
 зп вiклеан, ши песте ачѡаста омъл чел
 маi де нiмiкъ дiн тоцi: фрикос, печинстiт,
 egoiст, лаком ла аверi, сетос де а допнi,
 тiрънос, скърт ел (дзпъ торiщii) есте зп
 вас пiан де рѡтъгъдi ши де спъркъчвнi.“
 — Ноi дпсѡ рекзпѡщем, къ се поате
 дптъшпла, ка ши зп ом влъстѡмат съ
 поатъ амъцi пептрѡ дѡвъ треi минъте не
 глѡате; п'авем дпсѡ дп тоатъ iсторiа оме-
 нiмii нiчi о пiлдѡ, ка зп мишел крiминал
 съ фiе фост чiнстiт ши рекзпѡскѡт де къ-
 трѡ 7 милиѡане свѡлете ка чел маi марѡ
 ал лор вiне фѡкъторiв ши тѡтъзiторiв дп
 декърс де анi треizeчi, пркъм с'аѡ дптъш-
 плат ачѡаста лѡi О.К. дп Ирландiа. Дп
 адевър ар фi зп лѡкрѡ некзпрiнс, пептрѡ
 че зп ом пѡмаi съ фѡдъриаскъ iвѡиреа
 де патрiе, неiнтересѡл, вѡлъвоiнда, неклъ-
 тiта тѡриѡ свѡлетѡаскъ ши алте вiртъдi ка
 ачѡстѡа, прiн карѡ ел фѡкъ атътеа минънi,
 дп лок съ ши ле дпсѡиаскъ депiив. Ав пѡ
 есте о гревтате шълт маi марѡ, а воi съ
 фѡдърещii дп тоатъ вiаца вiртъте аколо,
 вnde тоате мишкъриле, тоате къвгътѡреле
 ши орi че скiмѡаре а феѡеi е ѡбсерватъ
 ши пѡндiтъ дп тот минътѡл де маi шълте
 мii. — О.К. ка ши тоцi чеiлалцii вѡрѡадi
 марѡ есте омъл патѡреi, таре ка де фер
 дп чеаа че ел одатъ пѡтрѡнсе ши къпоскъ
 къ е дрепт, ши дп тот че шаѡ пропѡс

де скоп; iar de ачi дпколо дп алте амъ-
 рѡте е съпѡс ла тот фѡлiкi де скiмѡѡри,
 дзпъ към чер дппреѡiтѡрѡриле ши тiмѡл.
 (Дзпъ Encycl. der Gegenw.) Г. Б.

DOAЪ ДОКЪМЕНТЕ ДЕ МАРѡ ДПСЕМНЪТАТЕ.

Ноi Бѡла дiн мiла лѡi Дѡмнезеѡ
 Реѡе, зптеi-пѡскѡтѡл Домпѡлѡи Андреiв
 стрѡлъвчiтѡлѡи реѡе ал Ългарiеi, тѡтѡрор
 карii вор ведеа ачѡст дпскрiс фачем къ-
 покѡт, къ ла черереа къвиѡсѡлѡи пѡрипте
 Домпѡлѡи Iаков Пенестрiвѡл алесѡлѡи А.
 С. Л. дп фiинда лѡi де фѡцъ ши дп а маi
 шълтор алтора жѡраръм не сѡпiтеле лѡi
 Дѡмнезеѡ евангѡлii, къ дiн дъриле съпѡсе
 iзридикъдiеi поастре ши дiн къте дп вiито-
 рiв къ воiа лѡi Дѡмнезеѡ се вор съпѡне
 не тоцi еретiчii ши не алцii крѡщiiнi,
 карii пѡръсiнд крѡдiнда крѡщiiпѡтъгъдii рѡ-
 тѡческъ ла сѡперстiгiа Iсаѡелiдiлор ши а
 Iздеiлор, орi сѡнт че пѡме с'ар сокѡтi
 дптре крѡщiiнii префѡкъцii, не вом сiлi къ
 вѡпъ крѡдицъ аi стiрпi*) дiн дъриле по-
 стра, ши не ачѡiа карii дп цара поастрѡ
 сѡнт неаскълтѡторi дзпъ рiтѡл фiекъреi
 пацii, карѡ съ пѡ фiе дпкоптра крѡдiндеi
 катѡличѡе, дi вом сiлi а се съпѡне вiсерiчѡеi
 ромѡне. Спре адеверiреа ачѡствi лѡкрѡ
 порѡнчiръм а се дпгъри ачѡст дпскрiс къ
 дпгъригѡра печѡдii поастре. Даг дп

*) Латiнеѡе аша: bona fide studebimus pro
 viribus extirpare etc. etc.

Strigon an VII Kalend. albi Martie anba
mъltвiнцеi MCCXXXIII (1233).“

Din al doilea document:

Noi Grigorie шчл. Лѣи Бела реце-
лѣи Бгаріеі љтѣи пѣскѣт. Ан епископа-
тѣи Къманіор, кѣт ам дѣделес, сѣт
ниде попоарѣ каре се кіамѣ ромѣни, ка-
рїи де шї се сокотеск кѣ пѣте де крещїи,
дар сѣт о крещїицѣ авѣнд рїтѣрї шї да-
тїне осевїте, фак лѣкрѣрї контрарїе ачестѣи
пѣте. Кѣчи деспрѣдїнд еї не вїсерїка ро-
манѣ, тоате таїнеле вїсерїчеї ле прїмеск
пѣ дела кѣвїосѣл пострѣ фрате епископѣл
Къманіор, каре есте діечесапѣл (епархіо-
тѣл) ачелѣи дїнѣт, чї дела знїи псевдо-
епїскопї дїїторї де рїтѣл Гречїлор, шї знїи
дїн регатѣл Бгарїеї атѣт Бгѣрї, кѣт шї
Тевтонї (немцї), шї алдї дрепт. крещїи-
чошї трек ла еї спре а петрече кѣ дѣн-
шїи, шї аша фѣкѣндѣсе кѣ еї оареш-кѣт
зн попор кѣ ачелашї ромѣни, деспрѣдїнд
не ачела (не епископ), прїмеск прѣзїселе
таїне спре греа скандалѣ а дрепт крещїи-
чошїлор шї кѣ тѣлѣт сѣкѣdere а крещїицеї
крещїице. Дечї ка дїн осевїреа рїтѣрїлор
сѣ пѣ провїїе перїкол сѣфлетелор, пої
воїнд а превевї асетедеа перїколе, ка маї
сѣс пѣмїдїї ромѣни сѣ пѣ аївѣ матерїе де
а терѣде ла епископїи схїсмаїчї спре прї-
їїреа таїнелор, ачелѣи епископ ал пострѣ
дї порѣпчїм прїп дѣскрїс, ка сѣ ле ашезе
епископ алес кѣ пренгрїжїтѣ сокотеалѣ,
destoїнїк нептрѣ ачел паїїе, каре сѣи фїе
лѣи вїкарїс дѣ пѣмїтеле локѣрї дѣпѣ ста-
тѣтеле соборѣлѣи ценерал, сѣпѣс шї атѣр-
пѣторїс дѣптрѣ тоате дела ел.

Іар фїїндкѣ Тѣ (Бела) ка прїпчїне
католик ла дѣдемаареа їзвїтѣлѣи пострѣ
фїїс Іаков алес атѣпчї А. С. Л. аї фѣгѣ-

дѣїт кѣ пѣпере де жѣрѣтѣнт кѣ Тѣ не
тодї неаскѣлѣтѣторїї де вїсерїка романѣ дѣ
цара Та дї веї сїлі ла аскѣлтарѣа ачелѣ-
їаш вїсерїчї, прѣкѣт ера кѣпрїсѣл дѣ-
скрїсѣкѣ Тѣѣ фѣкѣт деспрѣ ачелаша, шї
ачелѣїаш алес їаї фѣгѣдѣїт кѣ граїс вїѣ,
кѣ не сѣс атїпшїї ромѣни дї веї сїлі а
прїмї не епископѣл карел ва да лор
вїсерїка шї веї да лѣи дїн венїтѣрїле Тале
не каре ле прїмѣнїї де ла ачелїа, венї-
тѣрї де ажѣс шї чїнстїте, прѣкѣт ачелаш
алес неаѣ сѣс нѣѣ. Не есчелендїа регалѣ
о рѣгѣт, о дѣдѣмѣлѣт шї о дожѣнїм кѣ
дѣндїсѣл, шї дѣї порѣпчїм дїе спре ер-
татеа пѣкателор, ка, фїїнд кѣ пѣ дїсе
кѣвїне дїе а сѣферї дѣ статѣл тѣѣ ачест
фелїс де схїсмаїчї*), шї челе че аї фѣ-
гѣдѣїт, сѣт лѣи Дѣтѣвезѣ пѣкѣтѣ шї де
оаменї вїне прїмїте, сѣ пѣрѣтѣїе дѣ де-
шерт челе че аѣ ешїт дїн вѣзеле Тале
атѣт де лѣѣдат (!!) шї сѣ те невоїенїї
а ле дѣпплїнї кѣ фолос, аша, ка нептрѣ
ачелаша сѣ плачї рецелѣї рецїлор шї пої
рѣвѣна крещїицеї Тале сѣ о пѣтем комѣнда
дѣ Домѣл кѣ лавде кѣвенїте.

Ачесте документе кѣпосѣкѣте дѣвѣ-
дѣїлор дестѣл де вїне, пѣблїкате де Rai-
naldus, ретїпѣрїте шї де Петрѣ Maior ал
пострѣ дѣ Історїа вїсерїчеаскѣ а Ромѣни-
лор, дакѣ ар фї дѣсоїїте шї де алтеле
кѣтева дїн веакѣрїле маї нѣѣ пѣлѣ дѣпѣ
Matias Корвїнѣс дѣкоаче, неар пѣтѣ сервї

*. Лѣтїнеїде аша: Quatenus cum te non deceat
in Regno tuo hujusmodi Schismaticos susti-
nere etc. etc.

de атьтеа фълпаре ши фъкліі лѣмпѣторѣ
пѣнтре дѣтѣнекоаселе фой а ле історіеі
міжлоче, пентрѣ ка съ пѣтем кѣпоаце
кѣ дестѣлъ сігѣрѣгате адеврѣтата прічію
ші ісворѣла де зрѣ ши де прігопірі дѣтре-
прінце пе атѣчї ши де атѣчї дѣкоаче
асѣпра ромѣніі. Осевіреа рѣтѣлѣ ши а
кредѣндеі вісерічеі аѣ фост ісворѣла прі-
чіпал де несѣферіре. Нѣлѣмаі Бела, нѣ-
лѣмаі папа Грігоріе IX., де каре щім кѣ
пе ла а. 1232 аѣзрісі пе дѣсѣш дѣмпѣра-
тѣл Фрідерік, аѣ фост каріі аѣ жѣрат стір-
піре рѣсѣрїтенілор, чї ши алці реці ши
архіпѣсторі апѣсені сѣпт Карол Роберт,
Лѣдовік I., Матіас ш. а. *) Апоі Ромѣ-
ніі ши Бѣлгаріі дѣ рѣстїмп де врео па-
трѣ веакѣрї пѣші ла міжлок дѣтре пре-
тѣнсііле ши пофта де рѣсѣвпаре а Ромѣі
де о парте, дѣтре рѣнда ши вікленіа гре-
чеаскѣ де алта, венірѣ де атьтеаорі дѣ
перікол де а фї стріптораді ши тѣргіді
ка ши дѣтре пѣредіі знеі машїне кѣт-
плїте. Гречїі спре а пе дінеа дѣ фрѣѣ
дѣмплеа дѣрїле ачестѣа кѣ кѣлѣгѣрї мї-
сіонарі; апѣсеніі трїмітеа ши кѣлѣгѣрї, пѣ
кѣрѣца пічі келтѣіеле фоарте греле кѣлесе
маі дела тѣтѣ Европа спре а пѣлда тѣрї
тарї, вісерічі ши тѣрпѣрї дѣсѣфѣлѣтоаре де
фрїкѣ ши де сѣпѣнере. Кѣлдірі мїпѣпате
пе каре ле vedem пѣпѣ астѣзі, аѣ фост
тот атьтеа авапостѣрї асѣпра рїтѣрїлор, пе
каре респектївіі зідїторі ле зра ши ле
дѣспреѣвіѣ. — Коментарїл асѣпра копїа-
телор ачі докѣменте сѣр пѣтѣ дѣтїнде
ла челе маі тѣлѣте септїнде ши кѣ-

віпте дїп ачелеаш; дѣр чїтїторїі пощрїі
факѣ віне, ши ле скармене ши ле жѣдече
фїе каре пентрѣ сіне, пе зітѣнд тотдео-
датѣ, кѣ історїа дѣ рѣтѣл ачестѣа пеаѣ
рѣтѣс датоаре кѣ о сѣтѣ де алте адеве-
рїнде де патѣра ачестора. — Се кѣвіне
сѣ дѣтѣ тот пе фадѣ, ши віпеле ши рѣл,
ка аша сѣ зрѣмезе одатѣ ши кѣвѣнт де
сѣферіре ши де дѣмпѣкаре.

Г. Б.

ЪН DAT MAI NOŤ LA ISTORIA BICE- RIČEĪ ROMĚNE.]

Кѣ тѣре интерес ам четїт дѣ пѣтѣ-
рѣл Gazettei 47 дїп а. к. артіколѣл греко-
католичїстѣл ши греко-рѣсѣрїтенїстѣл, дѣ
каре саѣ дѣсѣтпнат атїпѣреа ачеїі фѣрї-
чїте ідеї, ка адекѣ „ромѣніі, дїп Ъгарїа
ші Трансїлванїа дѣсѣрѣкѣндѣсѣ де рѣші-
пѣторїѣлфанатїсѣ, де мїчіле черте рїтѣале
ші де орї каре интерес кѣзтат сѣв стеатѣ-
тѣл челор патрѣ пѣкѣтѣрї, ши лѣсѣнд а-
честѣе черте пе саѣа асїадїлор, сѣ ласѣ
ла о парте пѣтїрїле де зпїді, ши пѣзпїді,
сѣшї кѣвте о алтѣ тїтѣл пентрѣ а лор
релеѣе, сѣшї чеарѣ архїепїскоп ши мїтро-
полїт ш. а.“ Кѣ асѣменеа интерес ам чї-
тїт ши рефлѣсііле зрѣмате ла зісѣл артікол
ші ачелеа тѣте кѣ атѣта маї сімпїторїѣ
тѣаѣ фѣкѣт, кѣ кѣт пе лѣпѣгѣ чеѣа асѣ-
менеа, де оаре кѣдїѣа апї, дѣптогма ка
зпѣ мїкѣ сателїт пе лѣпѣгѣ дїгантїка са
планетѣ саѣ дѣторѣс дѣ пѣпѣтїпчоаса мїндїі
меле кѣцетаре.

Дѣсѣт пічі есте ачестѣа чеѣа поѣ, ши
де акѣта скорпїт, пѣ, кѣчї дѣпѣ кѣт

*) Bezї ши Спїчеле історїче де ла Nr. 17 аї
ачестѣї фой дїп а. 1843.

скріпторіа прензмітєлї артікол днсь-
тнъ ферічітєл пьріоте Маіор-, ачєла не
карє зп вьрват алєсѣ дпн Ротъніа тє
пзтеште варга лї Moice, карє деснї-
кнд валєріле тьрїї, аѣ дескїс пацієї салє
валє (пре ешіреа дпн перїрє, ачєлаш зїк,
аѣ сьшънат ачастъ тѣптъїтоаре ідеє,
карє не ла капєтєл сьтєї трєкѣтє а о пєне
дп лєкратє рєпрєсєнтандїї клєрѣлї пєзпїт
тѣлт аѣ лєкрат, карїї авѣнд дпдѣлєцєрє
кѣ зпїї вьрвадї фрѣпташї шї дпн клєрѣл
зпїт не ла а. 1798 аѣ аштернѣт спрє а-
часта ла дппалта Домнітолєрєа кьрте
зпїї планѣ (карє дпн дптѣшвлєрє тогта
дп зїлєлє ачєстєа тїмї вєнї ла тѣлѣ);
дѣпъ ачєстєа термінѣл адѣпърїї а амвєлор
клєрѣрї ротѣне дпн Трансїлванїа шї локѣл
шєдїндєлор єрє пѣс ла Бьлград, сѣв прє-
шєдєрєа командїрѣлї ка пєрсочал ал Ма-
їєстѣдїї салє дпшпьрѣтєштї. — Дарѣ дп
доаѣ стѣпчї пѣтернїчє саѣ ловїт трєтѣрѣ-
тоарєа лѣптрїдѣ а пацієї, прїп карє шї
дакѣ пѣ саѣ сѣърмат дє тот, слѣвїндѣсѣ
фѣ сїлітѣ а сє трацє ла ліман; кьчї дєспрє
о парте зпїї нєпрєгїнї прївїнд кѣ пєпѣлѣ-
чєрє ла вїпєлє чє авєам дє а спєрє, сѣв
фєлїврїтє рєспєктѣрї аѣ чєркат дпнєдє-
карє, дарѣ афарѣ дє ачєаста дєла єпїско-
пѣл зпєї пьрдї сѣ пофтєа о авнєгаціє дє
тот апостолїкѣ, ка шї кѣм ротѣнїтєа дпн
Трансїлванїа п'ар авє нєапъратѣ трєвзїоцѣ
дє а ста пьрѣрєа сѣпт дої архїпѣсторї,
дѣпъ кѣт є дє пѣтърѣоатѣ.

Дє'мї ва фї єртат кѣ врєзп прїлєж
а лѣтѣрї матєрїа ачєаста маї вїпє, воїѣ
фачє дпн інтєрєсѣл адєвѣрѣлї історїк шї

totdeodatъ дп ал фєрїчїрїї поастрє ко-
мѣнє.

Ып протопоп ротѣнєск дпн
Transilvania.

Ла Рєдакціє шї ла D. Wilhelm
Németh сє афѣл дє вьрзапє:

SCHNELLER UEBERBLICK

der

GESCHICHTE

der

R O M Ä N E N,

von

A. TREV. LAUREANI,

Professor der Philosophie am National-Collegium.

Bukarest, 1846.

Дп Бвкѣрєцїї сє афѣл дє вьрзапє:
ОБІЧЄІДРІЛЄ ІСРАІЛТЄНІЛОР ШІ
АЛЄ КРЕЩІНІЛОР, традѣсє дє Пь-
рїот. Архімандрїт Єфросїп Потєка Мо-
трєанѣл, о картє фєартє фєлосїтоарє, дар
шї тїпърїтѣ фрѣтос кѣ слєвє нѣѣ, маї,
кѣратє шї пє хьртїє фрѣтѣсѣ дпн 34 кѣлє.
Дє тѣлт ам фї пѣлїкат ачєастѣ картє,
дакѣ іам фї афлат прєдѣл, пє карє воїєцє
ал шї хотѣрѣт фїєкарє дорїторїѣ дє а
кѣпърєа кьрцї, дпсѣ нїчї пѣѣѣ асѣзї
пѣ не вєнї ла кѣпѣшїндѣ.

Acemenea:

MAGAZINŢ IŞTORIČŢ пєптрѣ Dacia
сѣптѣ Рєдакт. лї А. Т. Laspians et N.
Бьлчєсѣкѣ, TomŢ I. 6 Zwanz. TomŢ II. 6
Zwanz.

MANŢAL DE ФІЛОСОФІЄ, лѣкратѣ
дѣпъ прѣграмма Ынївєрсітѣдїї дпн Парїс,
3 Zwanz.